

**Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії**

**Міждисциплінарна курсова робота
з економічної теорії
на тему:
«Аналіз стану і тенденцій розвитку ринку банківських послуг»**

Студента 2 курсу ОПЗ-21 групи
Івасика Р. Р.

**Керівник: к.е.н., викладач
Вірковська А. А.**

Національна шкала

Кількість балів: _____

Оцінка ECTS _____

Тернопіль-2017 р.

Курсова робота
з «Економічної теорії»
на тему:

«Аналіз стану і тенденцій розвитку ринку банківських послуг»

Студента групи ОПЗ-21

Івасика Романа

Перевірив:

к. екон. н., викладач

Вірковська А. А.

План

Вступ

Теоретико-методологічні основи
1. Теоретичні засади надання банківських послуг.

2. Аналіз стану і тенденцій розвитку ринку банківських послуг ^вУкраїні.

3. Аналіз результатів діяльності банківського сектору України (на прикладі *проблем розвитку ринку банківських послуг та шляхи їх вирішення.*
ПАО «ПриватБанк»)

Висновки

Додатки

Список використаної літератури

Замверджено 16.01.2017р.

Зміст

План.....	4
Вступ.....	5
1. Теоретико-методологічні основи банківських послуг.....	6
2. Аналіз стану і тенденцій розвитку ринку банківських послуг в Україні.....	11
3. Проблеми розвитку ринку банківських послуг та шляхи їх вирішення.....	18
Висновок.....	24
Список використаної літератури.....	26

План

Вступ

1. Теоретико-методологічні основи банківських послуг
2. Аналіз стану і тенденцій розвитку ринку банківських послуг в Україні
3. Проблеми розвитку ринку банківських послуг та шляхи їх вирішення

Висновок

Список використаної літератури

Вступ

Дії банків, які не потребують залучення додаткових ресурсів називаються банківськими послугами. Метою є задоволення потреб клієнтів та підвищення доходів, розширення купівельних спроможностей, що сприяє економічному розвитку. Щоб досягнути цієї мети потрібно використовувати наукові принципи та ефективні методи управління банківськими послугами. Комерційні банки у ринковій економіці виконують функцію фінансових посередників, що є банківськими послугами, які пропонуються клієнтам. Комерційний банк може надавати різні послуги: управління майном та цінностями, надання послуг, гарантій, кредитів та ін.

Актуальність теми полягає в дослідженні теоретико-методологічних основ банківських послуг, які зможуть надати відповідь щодо практичних аспектів діяльності банків.

Об'єктом є ринок банківських послуг.

Предметом дослідження є відносини, які виникають у розвитку банківських послуг.

Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методологічних основ банківських послуг.

Поставлена мета обумовила необхідність вирішення таких взаємопов'язаних завдань:

- розглянути особливості послуг банків як банківського продукту;
- вивчити види банківських послуг та їх відмінність від операцій банку
- проаналізувати вплив банківських послуг на обсяг ВВП;
- визначити перспективи розвитку банківських послуг в Україні.

Предметом курсової роботи є економічні відносини, що виникають в процесі надання клієнтам послуг комерційного банку.

Курсова робота складається із вступу, основної частини і висновку. У вступі описується актуальність теми, визначаються об'єкт, предмет, мета та

завдання дослідження. Основна частина присвячена вивченню поставленої проблеми. У висновку загальнено основні результати дослідження.

1. Теоретико-методологічні основи банківських послуг

Посередницькі операції, які не пов'язані із розміщенням і притяганням коштів називаються банківськими послугами.

Одними з найпоширеніших послуг банків є такі операції:

- інкасові
- акредитивні
- переказні

За допомогою них здійснюють доручення своїх клієнтів, отримують гроші за відповідними документами та заносять на розрахункові рахунки (інкасові операції); при виконанні деяких умов виплачують певну суму грошей особі (акредитивна); шляхом надсилання банківського чека перераховують до банку гроші одержувачеві (переказні) [13].

За останній час посилюють роль нових послуг банку.

Послуги посередників застосовують для отримання кредитів, для проведення операцій з цінними паперами, валютою тощо. Коли банк виконує місію посередника для отримання кредитів для клієнтів, то він бере позику в іншому банку на прохання клієнта. Клієнт згодний на цю операцію, тому що взяти кредит в іншому банку самостійно більш дорожче. Банк матиме прибуток (маржу) за рахунок різних послуг між відсотками за депозитами та відсотками за позиками.

Довірчі або ж трастові операції становлять велику групу послуг банків. Такі операції включають в себе управління майном, переданим клієнтом за дорученням. Довіреними особами можуть бути приватні особи, громадські організації, різного роду фонди. До довірчих операцій відносять управління майном осіб, які на даний момент не мають права виконувати дану функцію; управління фінансами для отримання прибутку; проведення депозитних операцій, отримання прибутку, проведення облікових операцій та

фінансового аналізу, оформлення страхування та внесення страхових платежів [14].

Особливістю агентських операцій є те, що клієнт не надає банку своїх повноважень як власник, а тільки дає змогу банку виконувати різного роду операції від імені власника. За те, що банк виконує агентські та довірчі операції стягується деяка комісійна винагорода.

Факторинг і лізинг є одними із нових банківських послуг

Факторинговою послугою називають купівлю банком в клієнта права вимагати повернення боргу. Ця послуга оформляється відповідним договором. Клієнт, що продав дебіторську заборгованість, отримує гроші (в розмірі 80—90%), частину банк повертає клієнтові при належному виконанні зобов'язань з поставки продукції або виконання робіт. Утримання банком певної частини боргу є, з одного боку, компенсацією за ризик його погашення, а з другого — інструментом стимулювання клієнта до виконання своїх зобов'язань. За факторингові операції стягується певна сума грошей. Вона складається із комісійної винагороди за обслуговування заборгованості (1 — 2% від загальної суми купленого банком боргу), відсотка за аванс, що виданий клієнтові. Факторингові операції є вигідними і банку, і клієнту, тому що дебіторський рахунок володіє вищою швидкістю обороту, ніж позичкові кошти, які були взяті у банку для покриття заборгованості [15].

Лізингова послуга надається тоді, якщо за проханням клієнта банк стає власником деякого майна та бере на себе всі повноваження власника. Клієнт, укладає з банком орендний договір, де фіксуються умови користування майном, розмір та терміни внесення плати за оренду. Плата за оренду складається із таких частин: амортизаційних відрахувань і комісійної винагороди за лізингові послуги. Плата за лізингову послугу є нижчою за позичковий процент, отже клієнту краще користуватися лізингом, ніж самому купляти майно чи брати кредит для його придбання [12, с. 70].

Розвиток комерційної діяльності банків пов'язаний із розширенням сфери банківських послуг для клієнтури. На практиці роботи комерційних банків розрізняють різноманітні послуги, які поділяються на три групи:

- послуги, які пов'язані з розрахунково-касовими, кредитними, валютними та іншими операціями, об'єми яких підлягають обліку;
- консультації, участь банків в перевірці проектно-кошторисних документів та інші інженерні послуги, на аналоги яких є цінники та калькуляції;
- послуги, об'єми яких не можуть враховуватись або на аналоги яких відсутні цінники та калькуляції.

Дії банку, що супроводять його функціям та спрямовані на підвищення прибутковості діяльності банку також можна вважати послугами банку.

Розрахунково-касові операції комерційного банку по перерахуванню готівки і коштів пов'язані з такими послугами, як відкриття клієнту розрахункового рахунку, відсилання запитів (телеграм) на прохання клієнта, довідки про відкриття банківського рахунку, наведення довідок в архіві про проведення розрахункової операції, простих і перевідних векселів, видача чекових книжок, зберігання цінностей у банку, попередня підготовка готівки і забезпечення їх доставки [16].

Операції по кредитуванню з видачі і погашенню кредиту, нарахуванню і сплаті відсотків неможливі без таких послуг, що може надавати банк клієнту, як підготовка пакету документів на видачу кредиту, оформлення пролонгації дії умов кредитного договору, участь в підготовці договору застави матеріальних цінностей або цінних паперів клієнта, видача банком поручительства чи гарантії погашення кредиту і відсотків по ньому, видача банком гарантії оплати поставлених товарно-матеріальних цінностей, проведення на прохання клієнтів аналізу фінансово-господарської діяльності із виробленням рекомендацій. Залучення банком ресурсів для кредитування нерозривно пов'язано з послугами, які надає банк з відкриття депозитних рахунків для юридичних осіб, з розвитком роботи банку по залученню

внесків громадян до запитання, термінових, цільових, договірних, накопичувальних, переказами внесків в кредитні заклади іншої банківської системи, видачею внесків, методологічною та інструктивною допомогою в організації ведення обліку вкладних операцій підприємствами тощо [17].

Операції з цінними паперами приносять дохід комерційному банку. Їх розвиток пов'язаний з такими послугами банку, як первинне розміщення ланцюгових паперів інших елементів, послуги з покупки або продажу цінних паперів для юридичних і фізичних осіб, зберігання в банку свідоцтв акціонерів, цінних паперів клієнтів, покупка і продаж цінних паперів на фондовій біржі, спостереження за курсом цінних паперів, операції з цінними паперами населення, включаючи управління їх використанням, консультаційні послуги із організації випуску акцій, облігацій, розвитку ринку цінних паперів [1,с.110].

В ринкових відносинах діяльність комерційного банку збільшується за рахунок валютних операцій, які пов'язані з банківськими послугами, як видача гарантій, відкриття валютних рахунків, зміна умов гарантій, запити про операції, що проводяться через закордонні банки, додаткової інформації. Це послуга з покупки і продажу особистої валюти, видачі наявної валюти з рахунків юридичних та фізичних осіб, наявної валюти, платіжні та інших документів в іноземній валюті за дорученням громадян, іноземні організації банки. Комерційні банки приймають чеки громадян, надають клієнтам допомогу в підготовці засновницьких документів для представлення їх до певних органів для реєстрації спільних підприємств, а також висновків за платіжних умов контрактів між вітчизняними організаціями та їх іноземними контрагентами, сприяють в підборі зарубіжного партнера для створення спільних підприємств тощо.

Операції по фінансуванню і кредитуванню капітального ремонту та капітальних вкладень підприємств є найскладнішими у діяльності комерційних банків. Таким операціям супроводить безліч банківських послуг, серед них: складання завдань на проектування; перерахунок зведених

кошторисних розрахунків вартості будівництва по індексах; контроль правильності складання та обґрунтування витрат в договірних цінах на будівництво та проектну продукцію; здійснення інвентаризації виконаних та сплачених, об'ємів будівельно-монтажних і ремонтно-будівельних робіт; перевірка платіжних документів за виконані роботи; технічний нагляд за здійсненням будівництва об'єктів, перевірка кошторисів на пуско-налагоджувальні роботи і перевірка цих робіт в ході їх виконання; надання допомоги по розміщенню замовлень на виконання проектно-дослідницьких, будівельно-монтажних і пуско-налагоджувальних робіт; експертиза проектно-кошторисної документації на технічно нескладні об'єкти чи кошторисної частини проектів на інше будівництво і об'єкти; складання кошторисної документації на об'єкти капітального ремонту; контроль за ходом будівництва об'єктів, забезпеченням введення потужностей в експлуатацію; участь в роботі комісій по прийманню в експлуатацію об'єктів житлово-комунального призначення; надання допомоги у підготовці документів, які надаються приймальним комісіям та приватним особам по складанню і перевірці проектно-кошторисної документації на будівництво і ремонт об'єктів особистої забудови; участь в роботі по перерахунку вартості основних фондів, пов'язаної з процесом приватизації [2,с.6].

2. Аналіз стану і тенденцій розвитку ринку банківських послуг в Україні

На сьогоднішній день ринок банківських послуг знаходиться в стані розвитку. Найпоширенішими є розрахунково-касові послуги. Щодо важливої складової у сфері надання послуг банками є питання конкурентоспроможності, що набувають гострішого характеру. Стрімкого розвитку набирає банківські послуги в сфері обігу цінних паперів.

Ліцензію НБУ, яка дозволяє здійснювати різного роду банківські операції мають 177 банків [2, с. 5].

У 2012 році на грошово-кредитному ринку спостерігалася довіра економічних суб'єктів до банківської системи. На депозитному ринку було стабільне зростання. Згодом банки починають посилювати свою кредитну діяльність. Стан валютного ринку залишався стабільним, про що у 2016 році сказати не можна.

Темп приросту грошової бази у липні призупинились - до 2.0% порівняно із таким значенням у червні, як 7.0%. На кінець року грошова база підвищилась на 17.4% - до 218.9 млрд. грн [2, с. 7].

Залишки за депозитами резидентів продовжували зростати протягом шести місяців.

В липні їхній темп приросту прискорився до 2.6, порівнявши з 1.5% в червні. Депозити зростали у національній валюті (на 2.6%) іноземній валюті (на 4.5%). На кінець року депозити резидентів зросли на 16.3% - до 354,5 млрд. грн. Загальний приріст депозитів, був зумовлений збільшенням депозитів за усіма секторами [11].

У звітному місяці зростання депозитів відбулося за рахунок депозитів в національній валюті, які зросли - на 1.1 млрд. грн., або на 3.3%. Ціна депозитів, які були залучені від сектору не фінансових корпорацій у

національній валюті, залишилась на рівні попереднього місяця (5.8% річних).

Збільшення ресурсної бази банків супроводжувалось збільшенням залишків за кредитами. Порівнявши з минулим місяцем залишки за кредитами збільшились на 7.5 млрд. грн., або на 1.1% - до 689.0 млрд. грн. На відміну від минулого місяця збільшення відбулось як у національній валюті (на 3.2 млрд. грн.), так і в іноземній валюті (на 2.0 млрд. грн.). Але річна зміна заборгованості за кредитами в липні залишилась від'ємною [9, с.36].

Щодо позитивних умов, вперше настало зростання кредитів сектору домашніх господарств у національній валюті – на 0.2 млрд. грн. Відбулося зменшення кредитів в іноземній валюті – на 0.5 млрд. грн.(0.3%). Загальне зменшення залишків кредитами, які були надані сектору домогосподарств, дорівнювало 0.5 млрд. Щодо кредитів в іноземній валюті, то вони зменшились на 1.7 процентного пункту – до 9.9% річних у національній валюті – 0.3 процентного пункту – до 21.3% річних [2, с. 9].

У звітному місяці найбільший з кінця 2013 року приріст заборгованості за кредитами був забезпечений за рахунок кредитів, які були надані сектору не фінансових корпорацій. Порівняно з червнем борг в національній валюті збільшився на 5.8 млрд. грн., або на 1.9%. Після тривалого зменшення кредитів цього сектору в іноземній валюті в липні знову зросли їх залишки – на 3.9 млрд. грн. Більше 89% приросту залишків було забезпечено збільшенням кредитів, які були надані поточної діяльності (на 7.5 млрд. грн.). За рахунок значного збільшення кількості угод за новими кредитами до минулого місяця, динаміка залишків кредитів за усіма строками була зростаючою. Збільшення спостерігалось за короткостроковими кредитами (на 3.9 млрд. грн.) після їх зменшення в попередньому місяці на 0.3 млрд. грн. Це відбувалось за умови зниження вартості майже за усіма строками користування. Знизилась вартість кредитів строком більше 5 років – на 2.3 процентного пункту – до 11.3% річних та терміном до 1 року – на 1.4 процентного пункту – до 12.4% річних. Також зросла вартість кредитів строком від 1 до 5 років – на 0.4 процентного пункту – до 17.3% річних.

За станом на 01.01.2015 капітал банків дорівнював 143,9 млрд. грн. 15,5% пасивів банків[2, с. 4].

Структура власного капіталу банків. Сплачений зареєстрований статутний капітал склав 102,0% від капіталу; дивіденди, що спрямовані на збільшення статутного капіталу – 0,4%; емісійні різниці – 5,6%; загальні резерви і фонди банків –8,7%; результат попередніх років – (-19,3%); результати звітного року, які потребують затвердження – (-4,7%); результат поточного року – (-4,3%); результат переоцінки основних заобів, нематеріальних активів, цінних паперів у портфелі банку на продаж і інвестицій в асоційовані компанії –7,4%.

Зобов'язання банків за станом на 01.01.2015 дорівнювали 837,0 млрд. грн.

Головні складники зобов'язань на 01.01.2015:

- кошти фізичних осіб –415,4 млрд. грн., -29,8% від зобов'язань;
- строкові вклади інших банків та кредити, які одержані від інших банків, - 187,2 млрд. грн., - 25,8%;
- кошти суб'єктів господарювання – 149,0 млрд. грн., - 18,3%.

Строкові кошти банків дорівнювали 195,0 млрд. грн., -81,7% від загальної суми коштів населення, а кошти на вимогу – 63,0 млрд. грн., -26,7%.

За станом на 01.01.2016 активи банків дорівнювали 906,8 млрд. грн., загальні активи – 1 133,5 млрд. грн[2, с. 5].

Структура банків загальних активів. Готівкові кошти, банківські метали і кошти в Національному Банку України – 5,8% від суми загальних активів, кредитні операції –70,8%, вкладення у цінні папери –7,3%, дебіторська заборгованість – 3,3%, основні засоби і нематеріальні активи – 4,1%, інші активи –8,0%.

Конкуренція на ринку банківських послуг в Україні здійснюється в розрізі кредитних і депозитних операцій банку. Основною функцією банків є перерозподіл ресурсів між відносинами економічних відносин шляхом добавляння вільних коштів певних суб'єктів і надання нагромаджених ресурсів на умовах поверненості, строковості та платності суб'єктам, що

мають потребу в певний відрізок часу.

Залучення коштів банками України, та зобов'язання у зв'язку із проявами кризи також мають негативні коливання (табл. 2.1.).

Таблиця 2.1.

Динаміка показників залучення ресурсів банками України

Назва показника	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016	01.10.2016
Пасив, усього	880 302	942 088	1 054 280	1 127 192	1 278 095	1 310 894
Капітал	115 175	137 725	155 487	169 320	192 599	166 335
З нього статутний капітал	119 189	145 857	171 865	175 204	185 239	181 838
Зобов'язання банків	765 127	804 363	898 793	957 872	1 085 496	1 144 559
З них						
Кошти суб'єктів господарювання	115 204	144 038	186 213	202 550	234 948	258 194
З них строкові кошти суб'єктів господарювання	50 511	55 276	74 239	92 786	104 722	92 842
Кошти фізичних осіб	210 006	270 733	306 205	364 003	433 726	402 421
З них строкові кошти фізичних осіб	155 201	206 630	237 438	289 129	350 779	312 704

З даних таблиці 2.2. видно, що капітал банків упродовж 2012–2016 років в цілому має позитивну тенденцію зростання

Таблиця 2.2.

Галузева структура банківських кредитних послуг в розрізі строків кредитування на кінець жовтня 2016 року

Вид економічної діяльності	Усього кредитів суб'єктами господарювання		У тому числі за строками					
	Обсяг, Млн. грн.	Питома вага %	До 1 року		Від 1 до 5 років		Більше 5 років	
			Обсяг, Млн. грн.	Питома вага %	Обсяг, Млн. грн.	Питома вага %	Обсяг, Млн. грн.	Питома вага %
Усього	756 858	100,00	330 221	43,63	323 725	100,00	102 912	100,00
Сільське, лісове та рибне	53 241	7,03	23 619	3,12	26 140	8,07	3 482	3,38

Добувна промисловість	19 827	2,62	15 713	2,08	3 455	1,07	658	0,64
Переробна промисловість	164 140	21,69	61 294	8,10	79 885	24,68	22 960	22,31
Постачання електроенергії і газу	34 294	4,53	11 947	1,58	10 324	3,19	12 023	11,68
Водопостачання, каналізації	2 331	0,31	621	0,08	1 541	0,48	169	0,16
Будівництво	56 080	7,41	19 533	2,58	18 934	5,85	17 612	17,11
Оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів	268 705	35,50	149068	19,70	102689	31,72	16 948	16,47
Транспорт, складська, поштова та кур'єрська діяльність	30 566	4,04	7 735	1,02	20 689	6,39	2 142	2,08
Тимчасове розміщування й організація харчування	6 508	0,86	1 012	0,13	2 900	0,90	2 596	2,52
Інформація та телекомунікації	7 330	0,97	3 871	0,51	3 057	0,94	402	0,39
Операції з нерухомим майном	59 805	7,90	16 906	2,23	22 754	7,03	20 144	19,57
Наукова та технічна діяльність	37 736	4,99	12 718	1,68	22 485	6,95	2 532	2,46
Діяльність у адмін. обслуговуванні	11 331	1,50	4 513	0,60	6 033	1,86	786	0,76
Освіта	378	0,05	89	0,01	270	0,08	20	0,02
Охорона здоров'я	683	0,09	91	0,01	320	0,10	273	0,26
Мистецтво, спорт та відпочинок	2 375	0,31	981	0,13	1 276	0,39	118	0,11
Надання інших видів послуг	1 528	0,20	508	0,07	974	0,30	46	0,04

Щодо результатів діяльності суб'єктів ринку банківських послуг (табл. 2.3.), то динаміка не є однозначною.

Таблиця 2.3.

Динаміка показників результатів діяльності банків України

Назва показника	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016	01.10.2016
Регулярний капітал	135 802	160 897	178 454	178 909	204 976	186 548
Достатність регулятивного капіталу %	18,08	20,83	18,90	18,06	18,26	15,96
Доходи	142 995	136 848	142 778	150 449	168 888	157 877
Витрати	181 445	149 875	150 486	145 550	167 452	168 512
Результати діяльності	-38 450	-13 027	-7 708	4 899	1 436	-10 635
Рентабельність активів%	-4.38	-1.45	-0.76	0.45	0.12	-1,09
Рентабельність капіталу%	-32.52	-10.19	-5.27	3.03	0.81	-7,92

Дані таблиці 2.3. показують, що доходи банків мають позитивну тенденцію. Виключення може становити тільки 2016 рік, оскільки за перші 10 місяців банки заробили 157,9 млрд грн, тоді як за 2015 рік цей показник сягнув 168,9 млрд. грн.

Наступні два роки він зменшувався і вже за результатами діяльності 2013 року прибутки банків сягнули 4,9 млрд грн, але у 2015 році прибутки зменшилися до 1,4 млрд грн, а за перші десять місяців 2016 року діяльність банків знову стала збитковою на 10,6 млрд грн. Найпопулярнішою формою участі банків в інвестиційних процесах як фінансових посередників на даний момент є інвестування за допомогою механізмів середнього і довгострокового кредитування.

На початок 2013 року частка довгострокових кредитів взагальних активах банку склала більш, ніж половину від активних операцій. Основною проблемою в кредитуванні на довгі терміни для комерційних банків є відсутність пасивів відповідної строковості. Сьогодні в нашій державі стандартними строками для депозитів є 1, 3, 6, 9 і 12 місяців. До того ж після затвердження постанови НБУ «Про додаткові заходи щодо діяльності банків» найбільш привабливими для клієнтів стають вклади до запитання [10, с.18].

Дані таблиці 2.2. показують, що освіта, охорона здоров'я, мистецтво, спорт і розваги в сукупності не набрали навіть 1% від загальних обсягів кредитування підприємств. Схожа ситуація й за кредитами в іноземній валюті (табл. 2.4.).

Таблиця 2.4.

Галузева структура банківських кредитних послуг в іноземній валюті станом на кінець жовтня 2016 року

Назва кредиту	Обсяги млн. грн.	Питома вага %	У тому числі у розрізі валют			
			Долар США	євро	Російський рубль	Інші валюти
Усього	343 575	100,00	298 301	40 728	3 801	746
Сільське, лісове та рибне	18 382	5,35	15 726	2 146	507	3
Добувна промисловість	12 639	3,68	12 033	390	216	—
Переробна промисловість	104 361	30,38	88 191	14 284	1 369	517
Постачання електроенергії і газу	23 460	6,83	10 311	13 150	—	—
Водопостачання, каналізації	1 233	0,36	712	522	—	—
Будівництво	20 336	5,92	19 310	969	11	45
Оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів	95 718	27,86	89 467	5 124	1 055	71
Транспорт, складська, поштова	21 173	6,16	19 540	1 613	21	0

та кур'єрська діяльність						
Тимчасове розміщення й організація харчування	4 192	1,22	3 769	365	1	56
Інформація та телекомунікації	1 403	0,41	1 251	150	–	1
Операції з нерухомим майном	27 978	8,14	26 958	491	482	47
Наукова та технічна діяльність	7 952	2,31	6 848	1 082	18	4
Діяльність у адмін. обслуговуванні	3 704	1,08	3 517	183	3	1
Освіта	195	0,06	195	0	–	–
Охорона здоров'я	303	0,09	161	26	116	–
Мистецтво, спорт та відпочинок	315	0,09	153	162	–	–
Надання інших видів послуг	231	0,07	158	71	1	–

За даними таблиці 2.4. видно, що найбільшу питому вагу в галузевій структурі банківського кредитування в іноземній валюті мають переробна промисловість, яка отримала 30,38% від загальних обсягів кредитування підприємств, торговельна промисловість та ремонт автотранспорту – 27,86% від наданих кредитів підприємствам, далі йдуть операції з нерухомим майном – 8,14% та транспорт, складське господарство. Поштова і кур'єрська діяльність – 6,16%. У сумі перелічені галузі отримали від банків 72,54% від загального обсягу кредитування підприємств-резидентів.

Висновки з проведеного дослідження. Підсумовуючи проведений аналіз, можна виділити головне:

- ринок банківських послуг переживає динамічну кризову спадну фазу свого розвитку, особливо це стосується готівкового ринку валютних цінностей, який стихійно створюється та функціонує і становить суттєву конкурентну загрозу легітимним валюто-обмінним операціям;

- упродовж 2016 року спостерігалось різке скорочення кількості суб'єктів ринку, близько 20 банків збанкрутували та стільки ж перебувають на межі банкрутства та ліквідації. Сьогодні жоден фахівець не береться прогнозувати витрати часу та коштів, що необхідні на стабілізацію діяльності банківського сектора України;

- статистичні дані показують, що головне призначення банківської системи з огляду на цілі кредитування – це підтримка належного рівня споживання, а не розвиток економіки та держави – за обсягами більше 60% кредитів – це споживче кредитування [4].

Отже, в цілому можна сказати, що серед сценаріїв розвитку ринку банківських послуг нині переважає антикризове вільне флуктуаційне функціонування зі збереженням національної приналежності банківського капіталу та слабо прогнозованим майбутнім.

3. Проблеми розвитку ринку банківських послуг та шляхи їх вирішення

Індустрія банківських послуг є однією з тих, які стрімко зростають в економіці світу. Даний процес не обійшов і банківський сектор України. Послуги банків масштабно впливають на розвиток української економіки як на макро-, так і на мікрорівні. По-перше, послуги банків є одними з дієвих факторів інтенсифікації відтворюваного процесу в цілому і такої його складової, як обмін, зокрема. По-друге, послуги банків відіграють важливу роль в задоволенні потреб населення, підвищенні його рівня життя шляхом надання споживчих кредитів та впливу на розвиток малого бізнесу.

Банки надають послуги, створюють нові продукти банків та здійснюють їх просування і поширення на ринку, а також підтримують вже створені продукти банків. Цю банківську діяльність об'єднує ринок банківських послуг, які є логічним результатом банківської діяльності [18].

Особливістю ринку банківських послуг є існування його лише у грошовій формі і наявності прямої залежності від розвитку ринків, що він обслуговує. Зазвичай, послуги банків одноразові, неможливо їх накопичувати, вони не захищені патентами. Ринку банківських послуг властиві усі невід'ємні атрибути ринку: ринковими об'єктами виступають послуги банків; ринковими суб'єктами є продавці послуг - банки і покупці послуг - фізичні і юридичні особи, в тому числі й самі банки; ціна і канали продажу. Ринок банківських послуг охоплює великий спектр послуг (від розрахунково-касових до зберігання і перевезення цінностей), що не передбачають відстороненість банківських ресурсів, не зазнають ризиків, як властиві операціям банку [5].

Входження України у світовий фінансовий ринок визначає необхідність приведення законодавчого регулювання її ринку банківських послуг до світових стандартів. Разом з тим виділяються деякі відмінності, які пов'язані з

історичними умовами формування національних ринків, в тому числі банківського.

Розвинена банківська система є потрібною умовою звичайного функціонування економіки, тобто виконує функції суб'єктів господарської діяльності і державного бюджету. Тільки через досконалу систему банків можна реалізувати реструктуризацію економіки загалом. Окрім цього, надійний та розвинутий банківський сектор відіграє важливу роль в регулюванні економіки України. Без надходження грошей населення в банківський сектор неможлива фінансова реорганізація підприємств, що потребують фондів для функціонування та реструктуризації [20].

Банківська система України збудована відповідно до принципу дворівневості, що передбачає чітке розділення сфер діяльності центрального (НБУ) та комерційних банків [6].

Українська система банківна даний момент є однією з найрозвиненіших елементів господарського механізму, тому що її реформування розпочалось скоріше за інші сектори економіки, що визначалося головною роллю банків при вирішенні завдань переходу до ринку.

Проблеми ринку надання банківських послуг. Виділимо десять основних проблем банківського сектора. До таких проблем можна віднести:

1. Велика концентрація капіталу в групі найрозвинутіших банків, що є досить негативним фактором, тому що така ситуація призводить до збільшення практики домовленостей та змов розвинених банків між собою в проведенні своєї діяльності, наприклад, у встановленні цін на послуги банків.

2. Нераціональна територіальна структура, територіальна нерівномірність банківської системи і локальний характер банківських ринків, які характеризуються великою концентрацією банків (близько 55 %) і їх активів в центральних містах України, що обумовлює недостатню кількість комерційних банків в інших регіонах і навіть відсутність в деяких з областей

країни, деяку відсталість банківського сектора в них і відсутність в них конкуренції, а отже, і стимулів для підвищення конкурентоздатності регіональних банківських установ.

3. Існування розриву між обліковою ставкою Національного банку України та ставками по кредитах комерційних банків (перша становить 15 %, друга - 30-31 %), що може стати серйозним бар'єром на шляху майбутнього зростання економіки України, а також великий розрив між ставками за депозитами та комерційними кредитами, пов'язаний із перенесенням банками власних витрат на своїх клієнтів.

4. Малі обсяги кредитування реального сектора економіки, що основним чином пояснюється різким зростанням відсоткових ставок за державними короткостроковими зобов'язаннями.

5. Низька кредитоздатність великої частини підприємств-позичальників, низька капіталізація банків створюють надзвичайно велику ризикованість діяльності банків, підвищену недовіру до банків, особливо з боку сімейного сектора економіки, ускладнюють підтримку їхньої ліквідності. Все це послаблює роль посередників та трансформаційну банківську функцію і банківської системи загалом.

6. Проблема незабезпечених, ненадійних кредитів. Виникає велика частка проблемних кредитів в кредитному портфелі комерційних банків, що обумовлює низьку ліквідність банків, існування багатьох збиткових банків із "негативним" кредитним портфелем, банків, що перебувають в режимі фінансового оздоровлення або в стані ліквідації.

7. Проблема гарантування вкладів населення. Заощадження населення складають основну частину пасивної сторони балансу в банківській системі будь-якої країни. Але відносини між банками та населенням на даний момент є досить проблематичними.

8. Формування раціонального співвідношення в універсалізмі та спеціалізації банківських установ. Необхідно дотримуватись певної збалансованості та пропорційності в розвитку різних видів банківських

установ. В економіці потрібні раціонально спеціалізовані банки насамперед за функціональною ознакою - інвестиційні, ощадні, іпотечні, трастові, інноваційні, зовнішньоторговельні тощо.

9. Слабка диференціація асортименту банківських послуг. Банківський сектор України не є недостатньо розвиненим в цьому плані. Додається й проблема повільного, пасивного запровадження нових продуктів банків.

10. Недовіра домогосподарств до банківського сектора. Особливо це проявляється під час кризи [8].

Для розв'язання наведених проблем потрібно здійснити такі заходи:

- розвивати спеціалізований сегмент в структурі банківських установ України шляхом створення належного правового поля діяльності відповідних банківських установ, нормативного диференціювання їх функцій;
- виправити роботу Фонду гарантування вкладів населення;
- впроваджувати нові банківські продукти;
- запровадити цілодобове надання банківських послуг в банківських установах;
- розвивати взаємовідносини банків із своїми клієнтами;
- розвивати Інтернет-банкінг, залучати для цього відповідних висококваліфікованих кадрів, використовувати новітні інформаційні технології;
- розвивати та вдосконалювати законодавство та нормативну базу;
- сформувати нову, ринкову психологію людей для закріплення довіри населення до банківської системи;
- зміна територіальної структури банківської системи і раціональне її використання;
- підвищення кваліфікації працівників і якість обслуговування клієнтів в банку;
- налагоджений інформаційний доступ про банк та його діяльність.

Необхідні інновації та шляхи удосконалення [21].

Під впливом збільшення міжбанківської конкуренції на банківському ринку України можна побачити тенденцію до збільшення продуктового ряду послуг. Адже кожен із банків не є байдужим до можливості збільшити власні прибутки, мобілізувати додаткові ресурси та розширити бази банківських клієнтів, підвищити власний рейтинг на ринку. Саме тому сучасні банкіри вибирають політику розширення продуктового ряду банківських послуг [7].

Банківські послуги об'єднують широкий ряд операцій, в тому числі і тих, що є нехарактерними для сфери банків.

До найперспективніших послуг можна віднести наступні:

1. Трастові (довірчі) послуги:

- а) для фізичних осіб: розпорядження спадщиною; управління власністю; опікунство та забезпечення збереження майна тощо.
- б) для юридичних осіб: розпорядження активами; агентські послуги; операції, пов'язані із ліквідацією майна клієнтів тощо.

2. Послуги із збереженням цінностей з наданням клієнтам в розпорядження сейфа та з прийняттям цінностей клієнта на збереження без їх доступу.

3. Консультаційні та інформаційні послуги із створенням певної міжбанківської бази даних.

4. Гарантійні і посередницькі послуги.

5. Факторингові та лізингові операції, форфейтинг тощо.

На сьогодні в Україні гостро відчувається брак кадрів банківських технологій, немає відповідної технічної і навчальної літератури з банківських електронних систем. Закордонний книжковий ринок в даній галузі також не дуже насичений, тому що системи електронних платежів не є широко тиражованим комерційним продуктом із однієї сторони, а з іншої - і розробники, і користувачі не зацікавлені розкривати технічні деталі системи, для того, щоб це не побачили потенційні зловмисники [19].

Запровадження в банківську практику сучасних безпаперових комп'ютерних технологій, систем електронних платежів без серйозних зусиль,

великих затрат, загального підйому культури банківського виробництва і правопорядку неможливе. Проте очевидно, що з кожним днем ростуть потенційні можливості використання програмного забезпечення при прийнятті рішень в банківській справі, а це зумовлює необхідність залучення спеціалістів та їх знань для швидкого переходу на сучасне банківське інформаційно-технологічне обслуговування в Україні [22].

Висновок

Можна зробити висновок, що важливе місце у сфері обміну послуг займає ринок фінансових і банківських послуг як законодавчо обумовлена система економічних відносин, які забезпечують реалізацію попиту на різні послуги з боку банківських клієнтів, пропозицію даних послуг банками і формування ціни на них. Різні послуги банків на сьогодні використовують 85% населення Центральної Європи та 55% Південно-Східної, зокрема у Сербії, Боснії та Герцеговині більше 75% людей використовують послуги банків в Хорватії, Словенії, Чехії, Угорщині та Україні - 85%.

Ринковими об'єктами є послуги банків, а суб'єктами – продавці і покупці цих послуг. До продавців відносять банківські установи, а до покупців – фізичних та юридичних осіб.

Діяльність банківських працівників, які задовольняють потреби їхніх клієнтів, що виконуються операціями банку є банківськими послугами.

При тому продуктом банків є послуги, які надає банк і є конкретним втіленням банківської послуги, що має деякі параметри, такі як ціна, додатковий сервіс, якість та інші умови надання.

Порівнявши сучасний стан банків України, можна зробити висновок, що банківський сектор недостатньо розвинений, щоб забезпечити потреби реальної економіки. При аналізі банківського сектору були виявлені проблеми, вирішення яких допоможе підвищити конкурентоздатність банків України і створити банківську систему на світовому рівні.

Фінансова криза, яка зараз прогресує, змусила змінити плани і напрямки розвитку банківських установ.

Реструктуризація банківського сектору потребує збільшення ефективності діяльності банків. Для того, щоб розвивався банківський сектор

потрібна загальна консолідація банків. Більш ефективні банки, мають мати можливість збільшувати свою ринкову частку порівняно з менш ефективними. Банкам треба реально відігравати роль посередника між надходженням заощаджень держави та раціональним розміщенням капіталу в економіці, для того, щоб примножити ефективність економіки в державі.

В нашій державі головним моментом є розбудова нормативного регулювання діяльності комерційних банків. Властивою рисою комерційних банків має бути повна самостійність в сфері торгівлі позичковим капіталом. Напорядку денному має бути створення інвестиційних, іпотечних і інших видів банківських установ спеціального призначення.

На даний момент показники діяльності банківських установ країни є кращими, ніж ті, які ми спостерігали в минулі роки. Зараз спостерігається збільшення ділової активності людей, продовжує розвиватись випуск та інфраструктура кредитних карток, впроваджуються нові продукти, різні форми депозитів, Інтернет-банкінг тощо. Здійснюється широкий спектр кредитних, гарантійних, розрахункових, документарних і депозитарних операцій, посилення міжбанківської конкуренції за види та обсяги надання приватному сектору послуг, продуктів банків, піднімається їх якість. Але, незважаючи на всі позитивні зрушення, банківський сектор в Україні на даний момент недосконалим та не відповідає вимогам реальної конкурентоспроможності економіки. За загальними результатами діяльності він є збитковим та має проблеми, які викликані як кризовими явищами економіки, так і грошово-кредитною політикою Національного банку України, діями влади і внутрішньобанківськими факторами.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність».- К.: Ін Юре, 2006.- 520с.
2. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 року № 2663-III
3. Молодіжний науковий вісник 2015 [Електронний ресурс] / Режим доступу <http://banking.uabs.edu.ua/>
- 4.Коваль Н.О., Лоевська С.А. Перспективи розвитку ринку банківських послуг в Україні // Бюлетень НБУ, 2010. - №3. - С. 32-36.
5. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс]. - Режим доступу : [http:// zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14](http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14).
6. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 року № 2663-III [Електронний ресурс]. - Режим доступу : [http:// zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2664-14](http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2664-14).
7. Савченко Т. Теоретичні аспекти ринку банківських послуг України / Т. Савченко // Економіка України, 2014. - №8. - С. 27-32.
8. Васильченко З. Методологічні аспекти дослідження банківських установ, як фінансових посередників / З. Васильченко // Банківська справа, 2013. - № 4. - С. 11-23.
9. Напрями розвитку банківської системи України: проблеми вибору і впровадження // Вісник Національного банку України, 2014.- С. 20-46.
10. Потійко Ю. Сучасні тенденції банківської системи України // Вісник НБУ, 2012. - №5. - с. 17-19.
- 11.Стратегія розвитку банківської системи України на 2014 - 2015 роки.

12. Трохименко В.І. Сутність та структура сучасного ринку банківських послуг // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України, 2011. - №2. - С. 76-81.
13. Савченко Т. Теоретичні аспекти ринку банківських послуг України? Т. Савченко // Економіка України, 2010. - №8.- С. 15-19.
14. Крючкова П. І. Трестові операції банків // Гроші і кредит, 2009, № 11. – с. 69 - 75.
15. Луців Б.Л. Лізинг і факторинг як альтернативне джерело кредитування та інструмент збуту. – К.: ІСДО, 1993. – 72 с.
16. Дзюблюк О.В. До питання про суть комерційного банку і специфіку банківського продукту // Вісник НБУ, 1999.- № 4 - С. 60- 62.
17. Дзюблюк О.В. Проблеми підвищення ефективності кредитних операцій комерційних банків // Вісник НБУ, 1998.- № 9.- С. 55-56.
18. Зублюк О.Д. Ринок банківських послуг теоретичні аспекти організації і стратегічного розвитку в Україні // О.Д. Зублюк // Банківська справа, 2006. - №5 / 6. - С. 23-25.
19. Лютий І.О. Теоретичне обґрунтування стратегії розвитку банківської системи України // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Зб. тез доповідей VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (10-11 листопада 2005 р.).- Суми: УАБ С НБУ, 2005.- С.10-11.
20. Тігіпко С.Л. Напрями розвитку банківської системи України: проблеми вибору і впровадження // Вісник Національного банку України, 2004.- № 6.- С. 5-7.
21. Тігіпко С.Л. Стратегічні завдання розвитку банківської системи України в умовах глобалізації світової економіки // Вісник Української академії банківської справи, 2003.- № 2.- С. 3-8.
22. Шейко О.П. Аналіз сучасного стану та перспектив розвитку національної банківської системи // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Т. 9.- Суми: Мрія-1 ЛТД; УАБС, 2004.- С.301-305